TİASAD

Türk & İslam Dünyası Sosyal Araştırmalar Dergisi
The Journal of Turk & Islam World Social Studies

Yıl: 6, Sayı: 22, Eylül 2019, s. 87-114

Prof. Aysen SOYSALDI

Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi, asoysalster@gmail.com

Öğr. Gör. Ferah ŞAVKAR

Zonguldak Bülent Ecevit Üniversitesi, ferahsavkar@hotmail.com

KASTAMONU YAZMA USTASI CELAL YAĞCIOĞLU

Özet

Ülkemizde bir halk sanatı olarak doğup gelişen yazmacılık sanatı, birçok meslek dalını beslemiş ve bir ticaret alanı oluşturmuştur. Osmanlı İmparatorluğu, yazmacılığı Anadolu’da bir meslek dalı olarak Tokat, İstanbul gibi önemli merkezlerde yaşatmıştır. Gün geçtikçe gelişen ve kullanımı birçok alanda yaygınlaşan bir halk sanatı olan yazmacılık, farklı bölgelerde de üretilmektedir.

Kastamonu ilinde yazmacılık konusunda, bilimsel araştırma ve yayınların eksikliği dikkate alınarak, Kastamonu yazmalarının özellikleri belirlenmiş ve bu alanda geleneksel olarak çalışan Kastamonulu yazma ustası Celal Yağcıoğlu ve ürünleri araştırma kapsamına alınmıştır. Türk kültürünün önemli maddi ürünlerinden olan yazmalar konusunda yapılan bu araştırma kaybolmakta olan kültürel değerlerin tanıtılması noktasında son derece önemlidir.

Anahtar Kelimeler: Yazmacılık, Kastamonu, Geleneksel Yazma Sanatı

HAND PRINT ARTIST CELAL YAĞCIOĞLU FROM KASTAMONU

Abstract

The Turkish hand print art, which is born and grown up as a traditional art in Turkey, encourage lots of profession and contitude lots of working area. The Ottoman Empire supported the hand print art as professional job in Tokat and İstanbul province in Anatolia. İn due course, grown up and developed hand print art, has been manufactured lots of province.

İn Kastamonu province ,due to the lack of scientific research and publications on hand print hand is scoped of the research the characteristics of the Kastamonu

hand print art and the traditional artist of the Kastamonu hand print art who is name is Celal Yağcıoğlu and his works. That research which is the one of the most important material products of Turkish culture is very important is in introducing the cultural values that are being lost.

Key Words: Hand Print Art, Kastamonu, Traditional Printed Arts

1. GİRİŞ

Yazmacılık sanatının yapıldığı önemli bazı merkezler; Tokat, İstanbul, Kastamonu, Ankara, Elazığ, Bartın, Gaziantep, Malatya ve Hatay'dır (Öz, 2015: 4). Bu yazmacılık merkezlerinden biri olan Kastamonu, Karadeniz bölgesinde; el sanatları çeşitliliği bakımından zengin şehirlerimizden olup yerel dokuma, yakası işlemeli fanila dokumacılığı, kadın iş önlüğü, peşkir, "sinibezi" denilen yazma tekniğiyle yapılmış sofra altı örtüsü, iğne oyları, Kastamonu çarşaf bağlama, bıçakçılık, bakırcılık ve ahşap işçiliği gibi kendine özgü ürünlere sahip bir kenttir.

İnsanoğlunun günlük yaşamında geniş bir kullanım alanı bulan giyinme, örtünme ihtiyacına bağlı olarak gelişen el sanatları dallarından biri de yazmacılıktır (Ortaç ve Çatalkaya, 2016: 30). Dokumacılıkla birlikte gelişen ve günümüze kadar gelen yazmacılık sanatı Anadolu insanının süslenme ve süsleme ihtiyacının en önemli göstergelerinden birisidir. Çoğunlukla kadınların geleneksel baş bağlamada kullandıkları çemberlerinde, sokağa çıkarken başlarına aldıkları örtülerde görülen bu el sanatı ayrıca bohça, sofra örtüsü, masa örtüsü, yorgan yüzü, seccade, mendil, yastık yüzü, sedir örtüsü, peşkir, yağlık, gömlek ve kavuk örtüsü olarak da kullanılmıştır (Fıçıoğlu ve Aydın, 2015: 314).

Teknolojinin ilerlemesi, giyim ve kullanım eşyalarının hızla değişmesine yol açarak, yazma ürünlere olan talebin azalmasına yol açmıştır. Ortaya çıkarılması zahmetli ve uzun zaman gerektiren eşyalar yerine teknolojik gelişmelerin sunduğu seri ürünleri talep eden insanlar günümüzde bu sanat eserlerine belli merkezlerde ve müzelerde rastlamaktadırlar. Bu gelişmelerden dolayı ağaç baskı tekniği yerini seri üretimin yapılabildiği serigrafiye bırakmış, yörelere ait renk ve desen özellikleri yavaş yavaş kaybolmaya başlamıştır (Akan, 2015: 136).

Zengin kültürel miras günümüzde çeyiz geleneği, yöre esnafının çalışmaları, yerel yönetimlerin ve Halk Eğitim Merkezlerinin katkılarıyla sürdürülmektedir (Çelik, 2017: 3).

Amaç ve Yöntem:

Türk kültürünün önemli maddi ürünlerinden olan yazmalar konusunda yapılan bu araştırmayla kaybolmakta olan Kastamonu yazmacılığı tanıtılmak istenmiş ve sanatını geleneksel olarak devam ettiren ustaları desteklemek amacıyla geleneksel yazma ustası Celal Yağcıoğlu'nun atölyesi konu alınmıştır.

Araştırma yöntemi olarak görüşme tekniği kullanılmıştır. Celal Yağcıoğlu atölyesindeki ürünlerin fotoğrafları makale sonunda verilmiştir.

2. Yazmacılık Sanatı

Anadolu'da yazmacılığın ne zaman ortaya çıktığı konusunda kesin bilgi olmamasına rağmen bu sanatın arkeolojik kazılar sonucunda M.Ö. 700'lü yıllarda Hititler döneminde

başladığı düşünülmektedir. Hititlere ait pişmiş kilden çok sayıda mühür damgalarının bitkisel boyalar kullanılarak basılması, yazmacılığın bu dönemde başladığını göstermektedir (Aydın, 2017: 221). Bu el sanatının dünya üzerinde ilk görünüşü, mum ve topraktan yapılan dekoratif kalıplarla veya elle boyayarak kumaşın süslenmesi biçiminde olmuştur. Anadolu'da Çatalhöyük arkeoloji kazılarında milattan önce Hitit sanatına ait eserler arasında pişmiş kilden çok sayıda mühür ortaya çıkarılmıştır. Bu kalıplar ile bitkisel boya kullanılarak baskı yapıldığı kanıtlanmıştır. Bunlar helezon ve dört yapraklı çiçek motifleri olup halen Hitit Müzesi'nde bulunmaktadır. Çatalhöyük kazılarında ele geçen buluntular arasındaki mühürlerin, baskı ile yapılan yazmacılığın ilk ipuçları olduğu zannedilmektedir (Türker, 1996: 1).

Günümüze ulaşan en eski Türk yazma örnekleri 16. Yüzyıldan kalmıştır. Anadolu'da özellikle Tokat, Kastamonu, Bartın, Gaziantep ve Diyarbakır'da gelişen yazmacılık 17. yüzyılda İstanbul'da en yüksek düzeye ulaşmıştır. 16,17 ve 18.yüzyılda özellikle İstanbul işi yazmalarda en güzel örneklerini vermiştir (Çatalkaya, 2016: 12). 20. yüzyılın ikinci yarısına kadar İstanbul yazmacılığı önemi korumuş ve burada yapılan yazmalar Anadolu ve Rumeli'ye gönderilmiştir (Barışta, 2005: 257).

Tekstil ürünleri süslemek amacıyla gelişmiş olan bu sanat dalının yüzyıllar öncesine indirebileceğimiz örnekleri yanı sıra, günümüzde devam eden atölyelerde yeni üretilen örnekleri de bulunmaktadır (Barışta, 1988: 195). Her ilin kendine özgü desen ve renkleri bulunmaktadır. İstanbul yazmaları çoğunluğu kalem işi yazmalardan oluşan, kompozisyonları genellikle etrafta kenar bordürü ve ortada bir göbek meydana getirecek şekilde yerleştirilmiştir (Kaya, 1980: 11). Tokat'ta hem karakalem hem de elvan yazma baskı metodları kullanılırken Kastamonu'da yalnızca Karakalem tekniği kullanılmaktadır (Çatalkaya, 2016: 23).

Yazmacılıkta düz beyaz patiska bez üzerine, ıhlamur ağacı üzerine elle oyma veya kabartma olarak yapılmış bitkisel, geometrik motif işli, değişik boyutlardaki ahşap kalıpların; özel hazırlanmış tek renkli boyaya batılıp basılması suretiyle meydana getirilmektedir.

Yazmacılık sanatında kullanılan kalıp yazma tekniği desen ve renk açısından karakalem yazma ve elvan yazma şeklinde isimlendirilir.

3. Kastamonu'da Yazmacılık

Bölgenin yöresel sanatlarından olan yazma sanatı 1800'lü yılların son çeyreğinden itibaren uzun yıllar Kastamonu'da yapılmaya devam ettikten sonra 19'uncu yüzyıla girerken yavaşlamıştır. Birçok usta farklı alanlarda geçimini kazanmaya yönelirken, Kastamonu'da bulunan Ermeni ve Rum asıllı vatandaşlar yaklaşık 50 yıl bu baskı sanatını devam ettirmişlerdir. İstiklal Savaşı süresi ve sonrasında uzun yıllar çok az sayıda ustanın ürettiği Sofra Bezi unutulmaya yüz tutmak üzereyken 1900'lü yılların sonlarında tekrar kendisini göstermeye başlamış; Kastamonu Halk Eğitim Merkezi, Kastamonu El Sanatları Merkezi ve Kastamonu Kültür Turizmini Geliştirme ve Yaşatma Derneği'nin açmış olduğu kurslardan yetiştirilen bu işe gönül veren kişiler sayesinde hala yöresel el sanatımız olarak varlığını sürdürmektedir.

Resim 1: Kastamonu Münire Medresesi El Sanatları Çarşısı (Şavkar, 2018)

Resim 2: Kastamonu’da yazmaların kurutulduğu aşına bir sokak görüntüsü
(<https://www.kulturportali.gov.tr/medya/fotograf/fotodokuman/8917>
adresinden 08.01.2019 tarihinde alınmıştır.)

Bugün Kastamonu Müzesi’nde iki yüzü aşkın yazma kalıbının muhafaza edildiği bilinmektedir (Kuç, 2016: 3). Nuran Atalay, Sabiha Tansuğ ve Gökselin İleri de bu tarihe sahip çıkan koleksiyoncular arasında bulunmaktadır.

Sarı Yazma’da denilen Kastamonu-Cide yazmaları elvan yazma tipinde, genellikle çiçekli, bitkisel ve sembolik motiflidir (Soysaldı, 2013: 150-151). Sarı yazmaların yapımında kullanılan ağaç kalıplar; kontur kalıpları ve dolgu kalıplarından oluşmaktadır. Kontur kalıpları, desenin kontur baskısını yani deseni oluşturan dış hat çizgilerini meydana getirir, dolgu kalıpları ise kontürlerin içlerini renklendirmede kullanılan kalıplardır (Soysaldı-Özkahveci, 2003: 542). Kastamonu’da ise karakalem tekniği olan siyah üzerine beyaz baskı ve beyaz üzerine siyah baskı yapılmaktadır. Ancak son yıllarda siyah üzerine beyaz baskı yöntemi neredeyse terkedilmiştir.

Resim 3: Kastamonu Cide Sarı Yazma

(<https://www.kulturportali.gov.tr/turkiye/kastamonu/nealinir/cde-sari-yazma> adresinden 08.01.2019 tarihinde alınmıştır.)

Kastamonu yöresinde ise daha önceki yıllarda siyah üzerine beyaz baskı yöntemi yapılırsa da geleneksel baskılar beyaz ya da krem üzerine yapılan siyah baskılardır. Tek renkli baskı oldukları için her motif için tek kalıp kullanılmaktadır. Kastamonu yazmalarında kompozisyonlar genellikle merkezden başlayarak dışa doğru daire biçimi almaktadır.

3.1. Yazmalarda Seçilen Konular

Kastamonu yazmalarında çoğunlukla geyik, at, kuş ve horoz gibi hayvan ve bitkisel figürler yer almaktadır. Kastamonu’da kullanılan kalıplar arasında hayvan, çiçek, bitki, meyve, yaprak, ağaç vb. gibi motiflerin sayıca fazla olduğu buna karşılık geometrik bezemenin ve yazılı bezemenin azlığı dikkati çekmektedir.

Yazmacılıkta Kastamonu’nun klasikleşmiş geçmişten gelen figürleri arasında barış anlamına gelen tek geyik, çift geyik ve Hitit Güneşi gelmektedir. Yörede gelenekselliği sürdürmek adına büyüklerin çeyizlerinde yer alan baskılardan örnekler çıkarılmaktadır. Bu motifler arasında Hürrem Sultan’a hediye edilen ilk çiçek gazel, mektup kuşları, Şerife Bacı kalıbı, tavus kuşu, çift kuşlar, Osmanlı Lalesi, Osmanlı S’si gibi isimler verdikleri kalıplar bulunmaktadır.

Geçmişte sadece sofraya örtülerine bu baskılar yapılmasına karşın günümüzde masa örtüleri, şöen tablolar, sehpa örtüleri, salon takımları, tepsi örtüleri, mutfak önlükleri, plaj çantaları, bluzlar, bebek elbiseleri, bandanalar, fularlar, şalvarlar, yastıklar, nevresim takımlarında da baskı kullanılmaktadır.

4. Yazma Ustası Celal Yağcıoğlu

Kastamonu yazma sanatını incelemek kadar bu sanatı hayatının merkezine almış ustalarında önemsenmesi gerekmektedir. Bölgede yazmacılığı geleneksel olarak sürdüren Cemil

Kızılkaya, Hacer Keloğlu gibi ustalardan biri olan Celal Yağcıoğlu'dur. Kastamonu'da geleneksel üretimlere devam eden nadir ustalardan biri olan Celal Yağcıoğlu; 1970 Kastamonu doğumlu, evli ve 3 çocuk babasıdır. Yakın zamanda Kastamonu Entegre Ağaç Sanayi'nde Zımpara Operatörlüğünden emekli olan Yağcıoğlu ortaokul mezunudur. Kastamonu taş baskı sanatına yaklaşık 4 yıl önce annesini kaybettikten sonra anne evinden bulduğu yaklaşık 100 yıllık sekiz baskı kalıbıyla başlamıştır. Celal usta bu sanata başlarken hem anne acısını azaltmak hem de ondan yadigar kalan bu kalıplarla onu yad etme amacıyla başladığını belirtmiştir. Evinin bahçesinde bulunan odunluğu düzenleyerek atölyeye dönüştürmüş eşiyle birlikte çalışmalarına devam etmektedir. Celal Yağcıoğlu'nun eşi Sebahat Yağcıoğlu'da aynı atölyede Kastamonu geleneksel kumaş dokuması yapmaktadır. Bu sanata başladığında kimseden destek görmediği anlatan Celal usta, kendisi deneye yanıla tüm detaylarıyla bu sanatı öğrendiğini belirtmiştir. Bu süreçte en çok boya ayarını yapmakta zorlandığını belirtmiştir. Ardından Milli Eğitim Bakanlığı Hayat Boyu Öğrenme Genel Müdürlüğü tarafından açılan halk eğitimin açtığı Tokat Tahta Baskı Yapma kursuna 3 ay boyunca devam ederek belgesini almıştır.

Resim 4: Celal Yağcıoğlu'nun aile yadigarı olan yaklaşık 100 yıllık kalıplar (Şavkar, 2018)

Resim 5: Yazma Ustası Celal Yağcıoğlu (Şavkar, 2018)

Atölyesine sıklıkla bu sanata meraklı insanların ziyaret ettiğini ayrıca Geleneksel Sanatlarda eğitim alan çok sayıda öğrenciye uygulamalı olarak bu sanatı tanıttığını belirtmiştir. Şuan yaklaşık 500 kadar kalıba sahip Celal Yağcıoğlu, biri ulusal diğeri yerel iki gazeteye sanatıyla ilgili olarak haber yapılmıştır. Satışlarını daha çok sosyal medya üzerinden gerçekleştiren Yağcıoğlu, Türkiye’de birçok ile ayrıca müşterileri aracılığıyla yurtdışına da çok fazla satış gerçekleştirmektedir.

Annesinin yadigarına sahip çıkma amacıyla başladığı bu sanatı artık hobi olmaktan çıkarıp hem ailesine katkı sağlamak hem de bir Kastamonulu olarak bu sanatın yaşamasına destek vermek amacıyla üretimlerine devam etmektedir.

Resim 6: Evinin bahçesindeki odunluğu düzenleyerek dönüştürdüğü atölye (Şavkar, 2018)

4.1. Celal Yağcıoğlu’nun Kullandığı Malzemeler

Kalıp için hem oyması kolay olduğundan hem de boyaya batırdıktan sonra kumaşın üzerine transfer kolaylığı bakımından ıhlamur ağacı kullanılmaktadır (Türker, 1996: 13). Bu iş genellikle kalıp oyma sanatı ustası olarak yetişmiş kalıpçı ustaları tarafından yapılmaktadır (Soysaldı, 2013: 149). Baskının boyası çiriş, kökten yapılan anilin, potasyum ve göz taşı gibi maddelerden belli miktarlarda karıştırılarak hazırlanmaktadır. Bu boya karışımlarına çoğu zaman ceviz kabuğu da eklemektedirler. Bu hesaplamalarda değişiklik olması durumunda boyanın akması, tutmaması gibi sonuçlar çıkmakta, ölçüsü iyi ayarlanan boyalarla yapılmış olan kumaşlarda ise boya çok uzun yıllar kumaşlarda kalabilmektedir. Üç gün içerisinde tüketilmesi gereken karıştırılmış boyaların soğuk ortamda bekletilmesi gerekmektedir.

Resim 7: Celal Yağcıoğlu'nun boya hazırlama aşamaları (Şavkar, 2018)

Basılan kumaşta boyaların daha canlı görünmesi ve kalıcılığı artırmak için basma işleminden sonra yapılan durulama işleminde kullanılan soğuk suyun içerisine amonyakta konulmaktadır.

Yazma baskılar, kalıpların kumaşa daha iyi nüfuz edebilmesi için ağaç bir zemin üzerine kaplanan birkaç kat keçe üstüne muşamba en üste de yünlü kumaş kaplanarak gerçekleştirilmektedir. Baskı yapılacak yüzeyin ne çok sert ne de çok yumuşak olmaması gerekmektedir. Boya teknesinin içine muşamba gerilmiş kabın üstüne keçe, onun üzerine de çok ince pamuklu bez konularak boyaya hazırlanmaktadır (Kaya, 1988: 63).

Boyanın sabit kalabilmesi için kullanılacak kumaşın pamuk olması gerekmektedir. Kıyafetlerde daha sağlıklı olması açısından yüzde 100 pamuk kullanılsa da ev tekstilinde genellikle yüzde 80 pamuk içeren ve Kaput Bezi diğer adıyla Amerikan Bezi denilen kumaşlar kullanılmaktadır.

Hammadde olarak kullandığı %100 pamuklu kumaşı Denizli’den, boya maddeleri olan Anilin, gözyaşı, potasyum gibi maddeleri ise İstanbul’da bir firmadan kalıplarını ise Kastamonu Küre’de bir ustadan almaktadır. Bir günde yaklaşık 7 tane sofrta örtüsü basmaktadır.

Yazmacılığın yöredeki adı olan ‘Taş Baskı’ ifadesinin ahşap kalıpların basıla basıla taş gibi olduğu için kullanıldığını belirtmiştir.

Eşinin dokuduğu kumaşlara da zaman zaman baskı yaptığını belirten Yağcıoğlu bu ürünlerin satış fiyatının pahalı olmasından dolayı çok talep edilmediğini belirtmiştir. Geleneksel olarak uyguladıkları pamuk kumaşa uygulanan yazmacılığı, atkısı ve çözgüsü pamuk olan el dokuması yaygılara da denemiş ve olumlu sonuçlar almıştır. Bunun üzerine yeni denemelere devam edeceği belirten Yağcıoğlu, geleneksel motifleri uygulayarak bu sanatın alanını genişletmek istemektedir. Son zamanlarda ise aldığı gravür makinasıyla ıhlamur ağacından ağaç kalıp hazırlamaya başlamıştır. Yoğun çalışma temposundan dolayı siparişlerini zor yetiştirdiği için fuarlara katılamadığını yeni emekli olduğu için bundan sonra sanatının tanıtımı içinde çaba göstereceğini belirtmiştir.

Resim 8: Baskı uygulanan el dokuması kilimler (Şavkar, 2018)

4.2. Yazmacılığın Yapım Aşamaları

Boya hazırlandıktan sonra bir masanın üzerine boyanacak örtü gerekli ebatlarda kesilerek serilmektedir. Ardından ağaç kalıplar boyaya batırılıp kumaşlar desenlendirilmektedir. Kumaşın üzerine uygulanacak kalıp boyaya batırıldıktan sonra bezin üzerine konulup 3-4 defa üstüne vurulmaktadır. Desenlendirme işlemi yaparken kalıpları herhangi bir ön hazırlığı olmadan, eskiz çıkarma ya da ütü izi gibi belirteçleri olmadan göz kararı şeklinde basmaktadır.

Resim 9: Celal Yağcıoğlu yazma basım aşaması (Şavkar, 2018)

Kastamonu’da bez üzerine yapılan baskı, önce yeşil renkte olmakta kurudukça siyahlaşmaktadır. Baskısı biten ürünler yazın güneşte, kışın ise sobalı ortamda kurutulmaktadır. Yaklaşık 4-5 gün bekletilen baskılı kumaşlar deterjansız soğuk suyla yıkanıp ardından ütülenmektedir. Kenarlarına overlok çekildikten sonra son olarak da Kastamonu yöresine özgü tırnak bağı yaptırılarak kullanıma hazır hale getirilmektedir. Yağcıoğlu’nun birlikte çalıştığı baskısı yapılan ürünlerin etrafını bağlayan beş kadın bağcı çalışanları bulunmaktadır.

Resim 10: Yaklaşık 4-5 gün asılarak bekletilen yeni basılmış kumaşlar (Şavkar, 2018)

Resim 11: Kastamonu yöresine ait tırnak bağı Celal Yağcıoğlu yazma basım aşaması (Şavkar, 2018)

4.3. Kullandığı Motifler ve Kompozisyon Şekilleri

Kullandığı motifler olarak geleneksel motiflerin yanı sıra sadece Kastamonu baskılarında görülen Kurtuluş Savaşında mermi çekerken donarak şehit olan Şerife Bacı figürünü ve Kastamonu saat kulesi motifi bulunmaktadır. Kalıpları uygularken kumaşta herhangi bir taslak oluşturmada deseni tamamlamaktadır.

Dairesel (göbek) kompozisyon, köşeli kompozisyon, üçgen kompozisyon, bordür çalışması (kenar suyu), karışık düzenleme ve yüzeyi tamamen motiflerle doldurulan kompozisyon şemalarını kullanmaktadır. Ancak en çok kullandığı şema Kastamonu’da tercih edilen dairesel kompozisyonudur.

Bugün Yağcıoğlu’nun Atölyesinde sofra bezi, mutfak önlüğü, şal, çanta, masa örtüleri, perdelikler basılmaktadır.

4.4. Celal Yağcıoğlu'nun Yazma Çalışmalarından Örnekler

Örnek / Katalog No :	1
Sanatçının Adı Soyadı :	Celal Yağcıoğlu
Bulunduğu Yer :	Kastamonu
Adres :	Ustanın Bahçesindeki Atölyesi
İnceleme Tarihi :	14 Ekim 2018
Eserin Yapım Tarihi :	Ağustos, 2018
Eserin Adı / Cinsi :	Plaj Elbisesi
Eserin Ebatları (enxboy) :	40x90 cm
Malzemeler :	Kaput Bezi, Baskı boyası
Uygulanan Teknik	Karakalem Yazma
Renkler:	Krem renk zemin üzeri siyah

Örnek / Katalog No :	2
Sanatçının Adı Soyadı :	Celal Yağcıoğlu
Bulunduğu Yer :	Kastamonu
Adres :	Ustanın Bahçesindeki Atölyesi
İnceleme Tarihi :	14 Ekim 2018
Eserin Yapım Tarihi :	Eylül, 2018
Eserin Adı / Cinsi :	Mutfak Önlüğü
Eserin Ebatları (enxboy) :	35x90 cm
Malzemeler :	Kaput Bezi, Baskı boyası
Uygulanan Teknik	Karakalem Yazma
Renkler:	Krem renk zemin üzeri siyah

Örnek / Katalog No :	3
Sanatçının Adı Soyadı :	Celal Yağcıoğlu
Bulunduğu Yer :	Kastamonu
Adres :	Ustanın Bahçesindeki Atölyesi
İnceleme Tarihi :	14 Ekim 2018
Eserin Yapım Tarihi :	Ekim, 2018
Eserin Adı / Cinsi :	Fiskos Örtüsü
Eserin Ebatları (enxboy) :	85x85 cm
Malzemeler :	Kaput Bezi, Baskı boyası
Uygulanan Teknik	Karakalem Yazma
Renkler:	Krem renk zemin üzeri siyah

Örnek / Katalog No :	4
Sanatçının Adı Soyadı :	Celal Yağcıoğlu
Bulunduğu Yer :	Kastamonu
Adres :	Ustanın Bahçesindeki Atölyesi
İnceleme Tarihi :	14 Ekim 2018
Eserin Yapım Tarihi :	Eylül, 2018
Eserin Adı / Cinsi :	Bez Çanta
Eserin Ebatları (enxboy) :	35x40 cm
Malzemeler :	Kaput Bezi, Baskı boyası
Uygulanan Teknik	Karakalem Yazma
Renkler:	Krem renk zemin üzeri siyah

Örnek / Katalog No :	5
Sanatçının Adı Soyadı :	Celal Yağcıoğlu
Bulunduğu Yer :	Kastamonu
Adres :	Ustanın Bahçesindeki Atölyesi
İnceleme Tarihi :	14 Ekim 2018
Eserin Yapım Tarihi :	Ekim, 2018
Eserin Adı / Cinsi :	Masa Örtüsü
Eserin Ebatları (enxboy) :	90x90 cm
Malzemeler :	Kaput Bezi, Baskı boyası
Uygulanan Teknik	Karakalem Yazma
Renkler:	Krem renk zemin üzeri siyah

Örnek / Katalog No :	6
Sanatçının Adı Soyadı :	Celal Yağcıoğlu
Bulunduğu Yer :	Kastamonu
Adres :	Ustanın Bahçesindeki Atölyesi
İnceleme Tarihi :	15 Aralık 2018
Eserin Yapım Tarihi :	Ekim, 2018
Eserin Adı / Cinsi :	Masa Örtüsü
Eserin Ebatları (enxboy) :	60x60 cm
Malzemeler :	Kaput Bezi, Baskı boyası
Uygulanan Teknik	Karakalem Yazma
Renkler:	Krem renk zemin üzeri siyah

Örnek / Katalog No :	6
Sanatçının Adı Soyadı :	Celal Yağcıoğlu
Bulunduğu Yer :	Kastamonu
Adres :	Ustanın Bahçesindeki Atölyesi
İnceleme Tarihi :	15 Aralık 2018
Eserin Yapım Tarihi :	Aralık, 2018
Eserin Adı / Cinsi :	Sofra Bezi
Eserin Ebatları (enxboy) :	160x160 cm
Malzemeler :	Kaput Bezi, Baskı boyası
Uygulanan Teknik	Karakalem Yazma
Renkler:	Krem renk zemin üzeri siyah

Örnek / Katalog No :	7
Sanatçının Adı Soyadı :	Celal Yağcıoğlu
Bulunduğu Yer :	Kastamonu
Adres :	Ustanın Bahçesindeki Atölyesi
İnceleme Tarihi :	15 Aralık 2018
Eserin Yapım Tarihi :	Kasım, 2018
Eserin Adı / Cinsi :	Sofra Bezi
Eserin Ebatları (enxboy) :	160x160 cm
Malzemeler :	Kaput Bezi, Baskı boyası
Uygulanan Teknik	Karakalem Yazma
Renkler:	Krem renk zemin üzeri siyah

Örnek / Katalog No :	8
Sanatçının Adı Soyadı :	Celal Yağcıoğlu
Bulunduğu Yer :	Kastamonu
Adres :	Ustanın Bahçesindeki Atölyesi
İnceleme Tarihi :	15 Aralık 2018
Eserin Yapım Tarihi :	Kasım, 2018
Eserin Adı / Cinsi :	Şömen
Eserin Ebatları (enxboy) :	45x100 cm
Malzemeler :	Kaput Bezi, Baskı boyası
Uygulanan Teknik	Karakalem Yazma
Renkler:	Krem renk zemin üzeri siyah

Örnek / Katalog No :	9
Sanatçının Adı Soyadı :	Celal Yağcıoğlu
Bulunduğu Yer :	Kastamonu
Adres :	Ustanın Bahçesindeki Atölyesi
İnceleme Tarihi :	15 Aralık 2018
Eserin Yapım Tarihi :	Aralık, 2018
Eserin Adı / Cinsi :	Masa Örtüsü
Eserin Ebatları (enxboy) :	160x230 cm
Malzemeler :	Kaput Bezi, Baskı boyası
Uygulanan Teknik	Karakalem Yazma

TİDSAD

Renkler:

Krem renk zemin üzeri siyah

Örnek / Katalog No :	10
Sanatçının Adı Soyadı :	Celal Yağcıoğlu
Bulunduğu Yer :	Kastamonu
Adres :	Ustanın Bahçesindeki Atölyesi
İnceleme Tarihi :	15 Aralık 2018
Eserin Yapım Tarihi :	Aralık, 2018
Eserin Adı / Cinsi :	Masa Örtüsü
Eserin Ebatları (enxboy) :	90x90 cm
Malzemeler :	Kaput Bezi, Baskı boyası
Uygulanan Teknik	Karakalem Yazma
Renkler:	Krem renk zemin üzeri siyah

Resim 12: Basım İşlemi (Şavkar, 2018)

Resim 13: Celal Yağcıoğlu Ustayla (Şavkar, 2018)

SONUÇ

Halk plastik sanatlar alanında kendine özgü bir anlatım biçimi olan yazmacılık sanatı, Türk kültürünün bir parçası olarak günlük yaşamın her aşamasında yer almıştır. Yazma başörtüleri, sofra bezi, seccadeler, bohçalar, yazma yorgan yüzü, yastık yüzü ve mendiller çok sayıda kullanılmıştır.

Zamanla ortaya çıkan sosyal ve kültürel değişimler sonucunda geleneksel yöntemlerle üretilen yazmaların kullanımı azalmıştır. Ayrıca sanayileşmenin de etkisiyle klasik yazma üretimi ciddi ölçüde gerilemiştir. Serigrafi baskı tekniğinin gelişimi de yazmacılık sanatını olumsuz etkilemiştir. Kısa zamanda ve daha az emek sarf ederek yığın üretim yapılabilen serigrafi baskı yöntemiyle ürünler daha ucuza mal edilmekte ve böylece daha fazla alıcı tarafından tercih edilmektedir. Bu nedenle klasik yöntemlerle çalışan birçok usta sanayi ile rekabet edemeyerek atölyelerini kapatmak zorunda kalmıştır. Oysaki geleneksel tekniklerle yapılmış yazmaların sanatsal değerini düşününce, kopya desenlerle üretilen sanayi ürünleriyle kıyaslanması mümkün değildir.

Kastamonu yazmalarında kompozisyonlar genellikle merkezden başlayarak dışa doğru daire biçimi almaktadır. Kastamonu yazmalarında çoğunlukla geyik, at, kuş ve horoz gibi hayvan ve çiçek, meyve, yaprak, ağaç gibi bitkisel figürler yer almaktadır. Ancak buna karşılık geometrik ve yazılı bezemenin azlığı dikkati çekmektedir. Yazmacılıkta Kastamonu'ya özgü motiflerin dışında, diğer el sanatı ürünlerde kullanılan motiflerden de yararlanılmaktadır. Kastamonu yöresinde ise daha önceki yıllarda siyah üzerine beyaz baskı yöntemi yapılırsa da geleneksel baskılar beyaz ya da krem üzerine yapılan siyah baskılardır. Yazma ustaları yapmış oldukları ürün çeşitlerini talebe göre artırmış; şal, elbise ve etek gibi ürünlere de yöresel motiflerini basmaktadırlar. Geleneksel olarak kullanılan el oyması ıhlamur kalıplar yerine SNC makinesinde şekillendirilmiş kalıplar kullanılmaktadır.

Günümüzde Batı insanının el sanatlarına olan ilgisinin artmasıyla ülkemizde de geleneksel sanatlarımıza olan değer artmaktadır. Bu durum arka planda kalmış sanatlarımızı canlandırmak ve varolan yozlaşmaların düzeltilmesine olanak sağlamaktadır. Bunlar için başta Kültür Bakanlığı ve yerel idarelerin üzerine düşen görevleri üstlenmeleri, ilgili müze ve koleksiyonların gerekli özeni göstermeleri, sanat eğitimi veren kurumların yapmacılıkla ilgili dersleri müfredatlarına eklemeleri, kültürel değerlerimize sahip çıkan modacı ve sanatçıların bu ürünleri kullanmaları, çeşitli sergi ve festivallerle tanıtımının desteklenmesi gerekmektedir. Tüm bu eğitim ve tanıtımlarda geleneksel yöntem ve malzemelerle hem gelenekselin korunması hem de yeni konuların ele alınmasıyla güncel tasarımların ortaya konulması gerekmektedir.

Ayrıca sayıca çok az kalmış geleneksel yazmacılık sanatını devam ettirmeye çalışan atölyeler desteklenmeli, bu ustaların bilgi birikiminden yararlanarak açılan atölye çalışmalarıyla genç kuşaklara aktarılmalıdır.

Sözü edilen sebeplerle, Kastamonu'da geleneksel yazmacılık sanatını sürdüren Celal Yağcıoğlu ile çalışılarak ustanın geleneksel yöntemlerini incelemek ve elde edilen bilgiler doğrultusunda geleneksel tekniklerin kullanıldığı özgün bir tasarım yapılmıştır.

Celal Yağcıoğlu üretimlerini geleneksel yöntemlerle yapmakta, motif olarak yöresel olanların dışında yeni desen denemeleri de yapmaktadır. Daha çok dairesel kompozisyonlar kullanmaktadır. Yalnızca kumaşa değil, el dokuması kumaş ve kilimlere de deneme yaparak kendini geliştirme yolunda gayret içindedir. Kalıplarını yakın zamana kadar başkasına yaptırdığını ancak artık kalıpta oymaya başlayarak kendi kendine yeter hale gelmeyi amaçlamaktadır.

KAYNAKLAR

- Akan, M. (2015), Yazmacılık Sanatı ve Konya'daki İzleri, *İSMEK El Sanatları Dergisi*, s:134-136
- Aydın, N. (2017) Trabzon'da Son Yazmacı Aileler ve Yazmacılığın Yaşatılmasında Örnek Bir Model: Karadeniz Teknik Üniversitesi Yazma Baskı Atölyesi, *Karadeniz İncelemeleri Dergisi*, s: 219-250
- Barışta, Ö. (1988), Kastamonu'da Yazmacılık, *Erdem Atatürk Kültür Merkezi Dergisi*, Cilt:4, S:10, s:195-211
- Barışta, Ö. (2005), *Türkiye Cumhuriyeti Dönemi Halk Plastik Sanatları*, Ankara, T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı Yayınları.
- Çatalkaya, G. (2016). *Geleneksel Yazmacılık Teknikleri ile Özgün Baskı Tasarımları*. (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi), Gazi Üniversitesi Güzel Sanatlar Enstitüsü, Ankara.
- Çelik, M. (2017). *Kastamonu ve Çevresi Türk Halk İşlemelerinin Renk, Desen ve Kompozisyon Açısından İncelenmesi*. (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Ondokuz Mayıs Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Samsun. (Tez no 475553) <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/tezSorguSonucYeni.jsp>
- Fıçıoğlu, A., Aydın N. (2015), *Trabzon'da Unutulan Meslek Çömbercilik (Yazmacılık)*, Uluslararası Kültür, Sanat, Folklor Kongresi/Sanat Etkinlikleri, s:313-320
- Kaya, R. (1980), *Kandilli Yazmaları*, Sanat Dünyamız Dergisi, s. 9-14
- Kaya, R. (1988), *Türk Yazmacılık Sanatı*, Ankara, Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları.
- Kuç, E. (2016), Selçuklu Çini Motiflerinin Geleneksel Ağaç Baskı Kalıpları İle Giysi Tasarımlarında Kullanımına Dair Denemeler, *Selçuk Üniversitesi Sanat Tasarım Fakültesi Dergisi*, Cilt:1, Sayı:1, s.1-15
- Ortaç, S., Çatalkaya G. (2016), Özgün Baskı Resim Tekniği ile Geleneksel Baskı Yöntemleri, *Gazi Üniversitesi Güzel Sanatlar Enstitüsü Akademik Sanat, Tasarım ve Bilim Dergisi*, Cilt:1, Sayı:2, s.26-31
- Öz N. D. (2015), *Yazmacılık Sanatımız İçinde Hitit Eserlerinin Yorumu*, (Yayınlanmamış Sanatta Yeterlik Tezi), Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul. (Tez no 391511) <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/tezSorguSonucYeni.jsp>
- Soysaldı, A., Özkahveci G. (2003), *Cide-Sarı Yazma Kültürü*, 2. Kastamonu Kültür Sempozyumu, s:541-547
- Soysaldı, A. (2013), *Göynük'te Yazmacılık*, Göynük El Sanatları Paneli ve El Sanatlarının Geliştirilmesi ve Üretime Kazandırılması Çalıştayı, s:147-158
- Türker, K. (1996), *Ağaç Baskı Tokat Yazmaları*, Ankara, Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları.